

ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ АНІМАЦІЇ У РОБОТІ БІБЛІОТЕК

Стаття присвячена дослідженню форм і методів використання технологій соціокультурної анімації в роботі бібліотек.

Ключові слова: анімація, бібліотека, соціокультурна діяльність, соціокультурна анімація, технології анімації.

The article is devoted to researching the forms and methods of using technologies of socio-cultural animation in the work of libraries.

Key words: animation, library, socio-cultural activity, socio-cultural animation, animation technologies

Сучасна соціокультурна діяльність бібліотек за своїм внутрішнім змістом й формами давно вийшла за рамки колишньої культурно-просвітницької роботи. Бібліотека дедалі більше сприймається як багатофункціональний суспільний простір, що відкриває можливості для інтелектуального й культурного спілкування, творчості, саморозвитку й самовираження.

Соціокультурна діяльність бібліотеки здійснюється через широкий спектр різноманітних заходів. Однак, на сучасному етапі розвитку суспільства, колишні бібліотечні «масові заходи» вже не є привабливими для користувачів, а тому постає необхідність пошуку і застосування новітніх форм і методів організації масової роботи з користувачами бібліотеки. Цінним здобутком у цьому сенсі виступає анімаційна діяльність.

Соціокультурна анімація, на сьогоднішній день, є одним з напрямів соціокультурної діяльності у різних сферах, щонайбільш швидко розвивається. Однак, не дивлячись на популярність цієї технології, майже відсутні ґрунтовні дослідження застосування її саме у бібліотечній сфері. Тому, ми у своєму дослідженні маємо на меті виявити можливості застосування анімаційної діяльності у роботі бібліотек.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Інтерес до технологій соціальної анімації є постійним з боку дослідників соціокультурної діяльності. Особливості застосування анімаційної діяльності в бібліотечній сфері останнім часом досліджує Сергій Килимистий. У 2023 році вийшла з друку його робота «Бібліоанімація». Посібник присвячено оновленню форм і методів роботи бібліотек в Україні за допомогою анімаційних технологій. До того ж, до теми використання анімаційних технологій в соціокультурній діяльності бібліотеки він звертався і у своїй статті [6, 7] Інші добутки українських вчених спрямовані на дослідження анімаційної діяльності у інших сферах соціокультурної діяльності. Так, І. Сидор, М.Гавриленко розглядають питання соціокультурної анімації як технології

дозвіллевої діяльності [3, 10]. Ю. Возна, Ю. Жданович, В. Кулініченко, А. Скибчук характеризують соціокультурну анімацію як технологію соціально-педагогічної діяльності [1, 2, 5,9]. О. Кравець детально представляє використання анімаційних технологій на підприємствах індустрії гостинності та туризму[8].

Узагальнюючи теоретичні ідеї й досвід організації соціокультурної діяльності, наведені у різних дослідженнях, ми погоджуємося з визначенням соціокультурної анімації, наведеним у дослідженні Ю. Возної: «соціокультурна анімація –один з найбільш інтенсивно розвинутих напрямків сучасної соціально-культурної діяльності, який передбачає реалізацію програм творчої реабілітації, активного культурно-розвиваючого відпочинку, соціально-психологічної консолідації суспільних груп на основі цінностей культури» [1]. Іншими словами, це специфічний вид соціокультурної діяльності як окремих особистостей, так і соціальних груп, яка базується на сучасних технологіях (соціально-педагогічних, психологічних, культурних тощо) і спрямована на подолання соціальної та культурної ізольованості.

Треба відзначити, що виникнення соціокультурної анімації, принаймні, як самостійного явища в науці, дослідники умовно зв'язують із Францією періоду після другої світової війни. Поняття соціокультурна анімація тісно пов'язане із теорією виховання в соціальному середовищі. Виховні ініціативи активістів соціальної роботи, спрямовані на позитивну соціалізацію учнів у позанавчальний час, зазнали відновлення і розквіту наприкінці 1960-рр. паралельно з іншими соціальними рухами. Основними факторами розвитку концепції анімації стали зниження соціальної активності як у містах, так і в селах, а також потреба в посиленні виховного потенціалу соціокультурного середовища, яке оточує дітей. Термін «аніматор» був введений для позначення організаторів дитячої діяльності у вільний від навчання час і застосовувався здебільшого в рамках педагогіки дозвілля. У 1966 р. відбувся Перший Національний Конгрес з питань Анімації. Виступаючи на ньому, соціолог Ж.-П. Імоф визначив у своїй доповіді анімацію «як таку діяльність у групі чи з групою, колективом, соціальним середовищем, яка націлена на розвиток взаємодії всередині цієї групи з використанням методів прямої участі та інтеграції» [4, с. 383]. Основною функцією анімації було визнано пристосування особистості до швидкозмінних соціальних умов з акцентом на роботу з інадаптації та розвиток індивідуумів і соціальних груп. Поступово анімація стає методологією налагодження відносин між людьми та їх взаємозв'язків з культурним середовищем на різних рівнях його прояву.

З початку 70-х років ХХ сторіччя,у рамках соціокультурної діяльності,почали активно проводитися дослідження анімації. У результаті цих досліджень, до кінця ХХ століття, соціокультурна анімація набула статусу самостійного напрямку у соціокультурній діяльності.

Головними завданнями соціокультурної анімації у соціокультурній

діяльності дослідники вважають «створення умов, спрямованих на розвиток (соціальний, духовний, фізичний) людини, а також вияв і використання соціально-культурних технологій та методів, за допомогою яких можна сприяти подоланню негативних проявів та особистісному удосконаленню» [1].

Вважається, що для розв'язку цих завдань у соціокультурній анімаційній діяльності виділяються три взаємозалежні процеси:

- 1) створення умов для повноцінного розкриття особистості або групи;
- 2) встановлення міжособистісних відносин;
- 3) творчості як розв'язання проблем в оточуючому середовищі[2].

Враховуючи дослідження вчених у різних сферах соціокультурної діяльності, можемо виокремити такі форми її організації з використанням анімації: *масові, групові й індивідуальні*.

У кожній *масовій* формі є чотири основні компоненти: зміст; композиція; набір засобів художнього впливу; аудиторія і її розташування в просторі. Методика масових форм включає: чітке осмислення й розуміння мети всіма учасниками; аналіз типу, видуй жанру масової форми; створення організаційних умов для здійснення сценарного й режисерського задумів; визначення змісту, відповідного до мети заходу; гармонійне поєднання всіх засобів і прийомів, які забезпечують єдиний пізнавальний та комунікативний процес; а також вибір оптимальних методів і прийомів для ефективно організації аудиторії, забезпечення її максимальної активності. На практиці така діяльність реалізується у вигляді програм (заходів): ігрові, конкурсно-розважальні, фольклорні, шоу-програми, інформаційно-дискусійні, святкові, профілактико-корекційні та інші. Окремим напрямком можна позначити івент-маркетинг, головною формою реалізації якого є проведення презентацій продуктів і послуг бібліотеки.

Методика підготовки *групових форм* організації соціокультурної діяльності з використанням анімаційних технологій в бібліотеці характеризується насамперед особливою невимушеністю атмосфери спілкування один з одним. Виділяють наступні групові форми: а) дозвіллеві, розважальні(вечори, ігрові програми); б) інформаційно-просвітні(круглі столи, тематичні програми, тренінги й інше); в) клубні формування(клуби за інтересами, гуртки).

Технологія *індивідуальних форм* передбачає свідомий і цілеспрямований вплив на кожну особистість з метою розкриття її внутрішнього світу і виявлення її духовних потреб і інтересів. Ця технологія дуже різноманітна за змістом й формам. Вона спрямована на роботу з «важкими» підлітками, неблагополучними родинами, з людьми, що потребують моральної підтримки й інше. Так, серед її форм виділяють: індивідуальні бесіди, консультації, допомога місцевим народним умільцям в удосконаленні знань, умінь і навичок у своїй творчості, індивідуальні доручення й інше.

Треба відзначити, що для використання технологій соціокультурної анімації в бібліотеці недостатньо знати як це робити. Є гостра необхідність у зміні ставлення бібліотекарів до своїх особистісних і професійних якостей.

Висновки. Анімаційна діяльність, на сучасному етапі розвитку суспільства є однією з провідних технологій соціокультурної діяльності у різних сферах культури, освіти, відпочинку та ін. Однак в роботі бібліотек і по сьогоднішній день вона використовується не достатньо активно. У своїй роботі, ми довели, що технології анімаційної діяльності можна і потрібно використовувати у бібліотечному просторі. Використання цих технологій збільшує активність користувачів бібліотеки і сприяє їх саморозвитку і самореалізації, культурної інтеграції. Саме тому, такий напрямок соціокультурної роботи бібліотеки як соціокультурна анімація потребує подальшого і більш детального дослідження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Возна Ю. В. Соціокультурна анімація у контексті соціально-педагогічної діяльності. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна.* 2015. Вип. 25. С. 24-33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkp_sp_2015_25_5
2. Возна Ю. Соціальна анімація у контексті професійної діяльності фахівців соціальної сфери у різних країнах світу. *Молодь і ринок.* 2018. № 12. С. 101-105. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2018_12_20
3. Гавриленко М. О. Соціокультурна анімація, як іноваційна технологія підвищення рівня соціального виховання студентської молоді в культурно-дозвіллевій діяльності. *Науковий вісник Донбасу.* 2011. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_1_20
4. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / [Алексєєнко Т. Ф. та ін.]; за заг. ред. І. Д. Звереві; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Ін-т проблем виховання НАПН України [та ін.]. Київ; Сімферополь: Універсум, 2012. 535 с.
5. Жданович Ю. М. Педагогічна анімація як засіб соціально-педагогічної підтримки дітей вимушених переселенців. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки.* 2016. № 1. С. 119-123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2016_1_23
6. Килимистий С. М. Бібліоанімація : посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 130 с.
7. Килимистий, Сергій. Основи бібліоанімації в контексті соціокультурної діяльності. *Бібліосвіт : інформ. вісн.* [інтернет-версія]. 2022. № 1. С. 63–72. URL: <https://drive.google.com/file/d/13GGva1mw7Gv7buG7rWNebeWwQnfbbu6B/view>.
8. Кравець О. М. Організація анімаційних послуг в туризмі : навч. Посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 335 с.
9. Кулініченко В., Скибчук А. Соціальна анімація як альтернатива «вуличному» вихованню *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право.* Випуск 3(11). 2011. С. 65-69 URL: <http://socio-journal.kpi.kiev.ua/archive/2011/3/13.pdf>
10. Сидор І. Сучасні технології соціокультурної анімації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота.* 2014. Вип. 32. С. 173-174. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2014_32_65

Науковий керівник кандидат педагогічних наук, доцент Гуріч В.О.